

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. május 9.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föl-tárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem kell

---

kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori Görögország (Összesen 4 pont.)

- a) Szolón (0,5 pont)
- b) Athén (0,5 pont)
- c) Kr. e. 594 (0,5 pont)
- d) arkhón (0,5 pont)
- e) „teherlerázás” (a zálogba adott földek tehermentesítése *vagy* szeiszaktheia); az adósrab-
szolgák felszabadítása *vagy* idegenben raboskodók kiváltása (Elemenként 0,5 pont.)
- f) vagyonbeosztás (timokratikus alkotmány, 4 vagyoni osztály) (1 pont)

(*Más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.*)

2. Középkori kereskedelem (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) Champagne
- b) Velence
- c) Firenze (*Esetleg elfogadható Siena.*)

3. Középkori Magyarország (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

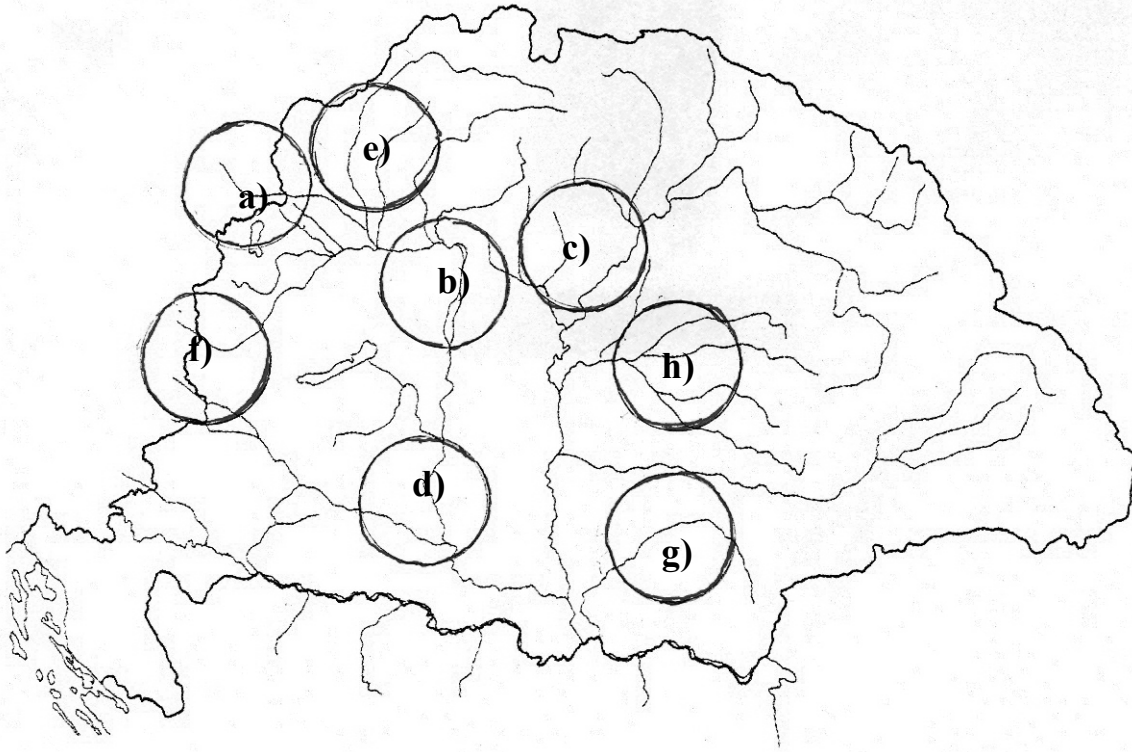
- a) király (uralkodó)
- b) országgyűlés (rendi gyűlés)
- c) bárók (főnemesek)
- d) nemesek (köznemesek)
- e) parasztok (jobbágyok)
- f) szabad királyi városok (városok)

4. Reformáció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) A kép és a szobor bálvány, amely nem szolgálhatja Isten igéjének hirdetését *vagy* csak a szót és az írást fogadta el.
- b) Isten igéje nem a (holt) latin által, hanem az anyanyelv révén válik érthetővé, megismerhetővé a hívők számára.
- c) Az üdvösség egyedül a hit által érhető el.
- d) Isten szándékát egyedül a Szentírás, benne az evangéliumok közvetítik.

(*Mindegyik kérdésben más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.*)

5. Magyarország 1526-1711 (Elemenként 0,5, összesen 5 pont.)

Helynév	Esemény	Évszám
Buda	i) Elfoglalja a török	1541
Eger	Sikertelen török ostrom	j) 1552

6. Napóleoni háborúk (Összesen 4 pont.)

- a) kontinentális (szárazföldi) zárlat vagy gazdasági blokádnak (0,5 pont)
 b) Napóleon (0,5 pont)
 c) 1804–1815 (*Elfogadható még: 1804–1814.*) (0,5 pont)
 d) Anglia elszigetelése (gazdasági tönkretétele) (0,5 pont)
 e) pl. a kontinentális Európa gazdasági válsága elmélyült; a csempészet megélénkült; néhol a hiány pótlására bizonyos iparágak fellendültek; a kikötők forgalma visszaesett; hiánypótló termékek jelentek meg (pl. répacukor); a dél-német városok gazdasága fellendült. (Elemenként 1 pont.)

(*Más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.*)

7. A kiegészítés alternatívái (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

	Hiba	Javítás
a)	magyar nyelv	saját vagy nemzetiségi vagy anyanyelv
b)	románok	horvátok
c)	gr. Andrassy Gyula	Kossuth Lajos

(*Az elempárok tetszőleges sorrendben beírhatók.*)

---

8. Párizs környéki békerendszer (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) központi hatalmak *(Több vesztes nép helyes felsorolása is elfogadható.)*
- b) Osztrák-Magyar Monarchia *vagy* Ausztria-Magyarország
- c) Kisantant
- d) Lengyelország *(Esetleg elfogadható Magyarország.)*
- e) Pl. békerendszer / rendezés / béke *((Más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.)*

9. Horthy-korszak (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a. 2
- b. 3
- c. 5
- d. 6
- e. 1
- f. 4

10. 1956 (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) MDP: Magyar Dolgozók Pártja (Utalhat a rövidítés feloldása mellett a párt kommunista jellegére, szerepére az egypártrendszerben.)
- b) békeszerződés: az 1947-es párizsi béke (Utalhat a súlyos feltételekre, melyeket a béke tartalmazott.)
- c) beszolgáltatási rendszer: terménybeadási kötelezettség (Utalhat a leginkább érintett birtokos parasztokra, vagy arra, hogy a piaci áraknál sokkal csekélyebb térítés járt a beszolgáltatott terményért.)
- d) népnek idegen címer: az 1949-ben szovjet mintára kialakított államjelvény (Utalhat a címer szimbolikájára, vagy arra, hogy a Kossuth-címert váltották fel vele.)
- e) káderanyag: munkahelyeken vezetett titkos személyi anyag (Utalhat arra, hogy ennek legfontosabb eleme az érintett politikai megbízhatóságának vagy megbízhatatlanságának megállapítása.)

(Más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.)

11. Globális világ (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) hamis   b) hamis   c) igaz   d) hamis

12. Magyar gazdaság és világgazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) közepes
- b) jelentős az ország gazdasági elmaradottsága.
- c) Az Európai Unióhoz való csatlakozástól.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az angol alkotmányos monarchia (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az angol választójog kérdését alapvetően a forradalom utáni viszonyok és a parlamentáris (alkotmányos) monarchia keretében tárgyalja. Elemzi a megadott forrásrészleteket és az ábrát.	4
Tájékozódás térben és időben	M Elhelyezi a parlamentáris monarchia (és benne a választójog) jelenségeinek kialakulását időben és térben. T Idő: kb. az angol forradalom győzelmétől a XVIII. sz. elejéig-közepéig (1689; Jognyilatkozat). Tér: Anglia (Nagy-Britannia).	4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a témához kötődő történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. alkotmányos (parlamentáris) monarchia, képviseleti rendszer, választás, politikai pártok; hatalmi ágak; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. Jognyilatkozat, parlamenti rendszer, parlament, cenzusos választójog.	4
Források használata	M A forrásrészletekben található információkat beépíti a válaszába, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a választójog részesei a jómódú városi vállalkozók (burzsoázia) és a vidéki földbirtokosok, gazdag parasztok, továbbá megállapítja, hogy az angol társadalom nagy többsége politikai képviselet nélkül maradt. T Pl.: rögzíti, hogy Angliában a hatalmi ágakat megosztották, és megállapítja, hogy a törvényhozásban döntő súlya volt az alsóháznak.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó az angol választójogot alakító okokat és a választási rendszer jellegét mutatja be. T Pl.: értelmezi a király szerepének megváltozását, és megállapítja, hogy az angol uralkodónak csak reprezentatív jogköre van. T Pl.: rögzíti, hogy az alsóház összetétele választásokon dől el, s megállapítja, hogy a választásokon csap össze a két nagy párt (toryk és a whigek). T Pl.: rögzíti, hogy a forradalom vezető vagyonos haszonélvező csoportjai az angol polgári társadalom elit rétegei és megállapítja, hogy parlamenti érdekeiket a cenzusos választójoggal biztosítják.	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
	Összpontszám	28
	Vizsgapontszám	7

14. A XVI. századi világgazdaság (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a gabonatermelés, a gabonakereskedelem (árak) bemutatását a XVI. századi gazdaságtörténet keretei között tárgyalja. Feltárja a népességnövekedés, a kereslet-kínálat és az árak kapcsolatrendszerét. Felhasználja a források adatait is. A megadott témát a világgazdasági összefüggések keretében tárgyalja.	8
Tájékozódás térben és időben	M A tárgyalt gazdasági jelenségeket elhelyezi az időben és a térben. T A kérdést Nyugat- és Kelet-Európa (vagy Kelet-Közép-Európa) közti viszonyként tárgyalja. Idő: a „hosszú XVI. század” (a XV. sz. végétől a XVII. sz. elejéig).	4
Szaknyelv alkalmazása	M Helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a téma történelmi fogalmait. T Használja az általános fogalmakat: pl. nagy felfedezések, gyarmat, gyarmatosítás, világkereskedelem, árforradalom, munkamegosztás, kapitalizmus, polgárosodás. T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. örökös jobbágyság (második jobbágyság), allódiium (major-ság), robot, kereskedelmi háromszög,	6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a mellékletek nyújtotta információkat és azokból következtetéseket von le. T Pl.: rögzíti a gabonaárak növekedésének tényét, és megállapítja, hogy az áremelkedés az 1500-as éves közepétől felgyorsult. T Pl.: rögzíti, hogy az áremelkedés egész Európát érinti, s megállapítja, hogy különösen Észak-Itáliában, Franciaországban s Angliában volt erős. T Pl.: rögzíti a gabonafőleg térbeli eloszlását, s megállapítja, hogy főleg Kelet-Európa (Lengyelország), valamint Németalföld, Franciaország és Spanyolország egyes vidékein termeltek gabonatöbbletet. T Pl.: rögzíti a gabonában szükölködő területek térbeli eloszlását és megállapítja: a városias körzetekre jellemző, hogy gabonaellátásukban külső forrásokra van szükség.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A jelölt a gabonatermelés és –kereskedelem alakulásának okait és következményeit tárja föl. T Pl.: rögzíti, hogy a gabonaárak változása a tőkés világgazdaság kialakulásának része; megállapítja a nagy felfedezések, a gyarmatosítás és a beáramló nemesfém-tömeg áremelő hatását. T Pl.: rögzíti, hogy az iparosodó városias körzetek népességnövekedésével a gabonatermelés nem tartott lépést, s megállapítja, hogy a kereslet növekedése felborította az arányokat, mert az agrárárak jóval nagyobb mértékben növekedtek, mint pl. az iparcikké, vagy a munkabéré (árforradalom). T Pl.: rögzíti, hogy a gabonakonjunktúra főleg Nyugat-Európára jellemző, és megállapítja, hogy a keresletnövekedés haszonélvezője Kelet-Európa. T Pl.: rögzíti, hogy az Elbától keletre a gabonatermelés hagyomá-	12

	nyos (feudális) keretek között folyt, s megállapítja, hogy a földesúri árutermelés a majorságokban a jobbágyok munkajáradékának (robot) mértéktelen növelésével és a szabad költözés megvonásával járt (második jobbágyság), vagy rögzíti, hogy Kelet-Európában a feudális társadalmi rend megmerevedik, s megállapítja, hogy a polgári átalakulás csak évszázados késéssel indulhat meg. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	8
	Összpontszám	48
	Vizsgapontszám	16

15. A szocialista világrendszer válsága (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A jelölt alapvetően a szocialista világrendszer 1980-as évekbeli összeomlásával foglalkozik. Válaszába beépíti a források értelmezéséből származó következtetéseket is.	4
Tájékozódás térben és időben	M Időben és térben elhelyezi a szocialista világrendszer válságát. T Idő az 1980-as évtized; tér: a kelet- és közép-európai szocialista országok, a Szovjetunió.	4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. pártállami diktatúra/pártállam, szocialista tervgazdaság/tervgazdálkodás, a két világrendszer versenye/fegyverkezési verseny, szocializmus; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. egypártrendszer, proletárdiktatúra, emberarcú szocializmus.	4
Források használata	M Az elemzésbe beépíti a forrásokból nyerhető információkat s a belőlük levonható következtetéseket. T Pl.: rögzíti a tönkrement szocialista rendszerek perspektívtalanságát, kiszolgáltatottságát, s rámutat a jelenség képi megfelelőire (vak koldus, sarló, kalapács). T Pl.: rögzíti a szocialista rendszerek eladósodását, gazdasági válságát, s rámutat, hogy csak a nyugati piacgazdaságoktól remélhettek újabb gazdasági támogatást, kölcsönt („kalap”).	6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó felvázolja a szocializmus összeomlásához vezető okokat.</p> <p>T Pl.: rögzíti a pártállami diktatúrák válságát, reformképtelenségét, s megállapítja, hogy ennek fő oka az egypárti politikai rendszer és a tervgazdálkodás merevsége.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a szocialista rendszerek teljesíthetetlen célokat tűztek ki maguk elé; megállapítja, hogy ezek közé tartozik a fegyverkezési verseny vagy a piaci viszonyok felszámolása vagy az életszínvonal folyamatos növelése.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a XX. század végére a kapitalista világrendszer fölénybe került, s megállapítja, hogy a Nyugat megnyerte a fegyverkezési versenyt vagy gazdasági hatékonysága kiterjedt a technológiai megújulás készségére vagy az életszínvonal (fogyasztás) folyamatos növelésére.</p>	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
	Összpontszám	28
	Vizsgapontszám	7

16. A fenntartható fejlődés (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A jelölt alapvetően a fogyasztásközpontú (profitorientált) és a környezettudatos gondolkodásmódot veti össze. Értelmezi, és válaszában felhasználja a forrásokat.	8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A tárgyalt jelenséget elhelyezi a térben és az időben.</p> <p>T Globális vizsgálódását a világban kb. a XX. század második felére s napjainkra összpontosítja.</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M Helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános fogalmakat és a téma történelmi fogalmait.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. ökológia, fejlett piacgazdaság/szociális piacgazdaság, világgazdaság, fogyasztás, környezettudatos magatartás.</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. globális világ/globalizáció, „harmadik világ”, fogyasztói társadalom, fenntartható fejlődés, környezetkárosítás.</p>	6
Források használata	<p>M Beépíti válaszába a mellékletek információit, s azokból következtetéseket von le.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Lebow a fogyasztásközpontú felfogás lényegét fejt ki, s rámutat ennek motiváltságára.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Schumacher a környezettudatos felfogás megszólaltatója, s megállapítja, hogy megkérdőjelezi a korlátlanul növekvő fogyasztás létjogosultságát.</p> <p>T Pl.: rögzíti a világ energiaigényének növekedését s megállapítja, hogy a legnagyobb energia-felhasználó a fejlett világ, de a növekedés üteme a világ többi részén gyorsabb.</p> <p>T Pl.: rögzíti a világ vízfelhasználásának mértékét, s megállapítja minden mutató tekintetében a gyors ütemű növekedést.</p>	10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M Feltárja a kortárs közgazdasági gondolkodásmódok, iskolák szemléletének alakulását.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a profitorientált magatartás azért alakult ki, mert a piacgazdaság lényegét fejezi ki, megállapítja, hogy a fogyasztás mint életelv a piacgazdaság működésének elengedhetetlen feltétele, növekedésének alapja.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a növekedésnek korlátai vannak, megállapítja, hogy ezek: az erőforrások korlátozottsága és a környezetromlás visszafordíthatatlanságának veszélye.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy mára kialakult a környezettudatos értékrend, s megállapítja ennek politikai vetületét (környezettudatos párt-programok, „zöld pártok”).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy kialakult a fenntartható fejlődés elmélete, megállapítja, hogy az elmélet a globális problémákra keres olyan válaszokat, amelyek nem a fejlődés megállítására törekszenek, de nem teszik tönkre a következő nemzedékek életésélyeit sem.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
	Összpontszám	48
	Vizsgapontszám	16

17. A kalandozások (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a honfoglalást követő évtizedek nyugatra és délre irányuló rabló hadjárataival foglalkozik. Felhasználja a források elemzését is.	4
Tájékozódás térben és időben	<p>M Elhelyezi a kalandozások jelenségét térben és időben.</p> <p>T Időtartam: kb. a 900-as évek elejétől kb. 970-ig, 955 (Augsburg). Térben: a Balkán, a Bizánci Birodalom, a Nyugati és Keleti Frank Birodalom, Itália, Hispánia északi része, St. Gallen.</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a kalandozások korához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. feudális széttagoltság, zsákmány, harcmódor; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. kalandozások, nemzetség, törzs, kolostor, törzsszövetség, fejedelemség, kereszténység, pogány, szerzetes.</p>	4

Források használata	<p>M Beépíti a forrásban található információkat válaszába és következtetéseket von le belőle.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy megtámadták a vagyonosnak hitt kolostort, és megállapítja, hogy a kalandozók célja a zsákmányszerzés volt.</p> <p>T Pl.: rögzíti a rabló hadjáratok résztvevőinek viselkedésformáit, s megállapítja, hogy ez az alapja a nyugati krónikák korabeli magyarság képének.</p>	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a kalandozások jelenségkörét meghatározó tényezőket.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a kalandozások célja a zsákmányszerzés mellett a felderítés volt, és megállapítja, hogy a rablóhadjáratok a nomád törzsi – nemzetségi társadalom jellegéből következtek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a kalandozások sikereket, majd később kudarokat hoztak, megállapítja, hogy a hadjáratok sikerét a kalandozók katonai szervezettsége, szokatlan harcmodora vagy a céltérületek politikai megosztottsága okozta.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a kalandozások elsősorban a törzsi-nemzetségi elit igényeit szolgálták (luxuscikkek, rabszolgák) s megállapítja, hogy ezeket a közvetlen zsákmányszerzés és a megfélemlített ellenfelektől a békéért cserébe követelt fizetség biztosította.</p>	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
	Összpontszám	28
	Vizsgapontszám	7

18. Zrínyi Miklós (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Zrínyi Miklós politikai és katonai pályafutását mutatja be. Ebben felhasználja a forrásokat is.	8
Tájékozódás térben és időben	<p>M Térben és időben azonosítja Zrínyi életútjának jelentős állomásait.</p> <p>T A XVII. század közepe (1620-1664). A királyi Magyarország délnyugati része, Bécs, Eszék, a Török Birodalom hódoltsági területének nyugati, délnyugati része.</p>	4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen nevezi meg és használja az általános és a Zrínyi pályafutásához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. hadsereg, rendek, erőviszonyok, nemzeti királyság, abszolutizmus, ellenreformáció.</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. hódoltság, végvári rendszer/végvár/végvári harcok, Erdélyi Fejedelemség.</p>	6

Források használata	<p>M Beépíti a Zrínyi-idézetekben található információkat válaszába, belőlük következtetéseket von le.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Zrínyi tevékenyen részt vett a török ellenes küzdelmekben, utal harcaira a megerősödő (és agresszív) törökökkel (Új-Zrínyivár felépítése, a téli hadjárat, az 1664-es török támadás).</p> <p>T Pl.: rögzíti Zrínyi bírálatát a magyar rendekről, megállapítja, hogy Zrínyi kifogásolja önzésüket, műveletlenségüket, cselekvőképzetlenségüket, katonai és politikai alkalmatlanságukat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az egyéni képességek, szándékok beleütköznek a korviszonyokba, megállapítja, hogy Zrínyi saját korát a hanyatlás korának látja, amely kevés mozgásteret ad számára.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Zrínyi szerint az országnak jelentős szerepet kell vállalnia a török kiűzésében, megállapítja, hogy ezért nemzeti hadsereg felállítását indítványozza.</p>	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó ismerteti a Zrínyi pályáját alakító körülményeket.</p> <p>T Pl.: rögzíti Zrínyi családi hátterét, politikai pályáját, megállapítja, hogy Nyugat Magyarország egyik legnagyobb főúri családjából származott <i>vagy</i> ismerteti kettős etnikai kötődését családjának honvédő hagyományait, utal politikai ambícióira.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a XVII. század első felében a Török Birodalom meggyengült, és megállapítja, hogy ezt a lehetőséget az udvar nem használta ki a török kiűzésére.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy elméleti munkáiban felvázolta a török kiűzésének szükségességét és lehetőségét, megállapítja, hogy ehhez szükség van a nemzeti királyság megteremtésére, a nemzeti hadsereg megszervezésére, vagy rögzíti, hogy a nemzeti hadsereg felállításának számos feltétele volt, megállapítja, hogy a királyi Magyarország lehetőségei (pl. pénzügyi feltételek, gazdasági teljesítőképesség) korlátozottak voltak.</p> <p>T Pl.: rögzíti Zrínyi és az udvar viszonyát, megállapítja, hogy Zrínyi céljai beleütköztek az udvar diplomáciai érdekeibe (lehetőleg béke a törökkel), s ezért a nádorválasztásra nem is jelölik.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
	Összpontszám	48
	Vizsgapontszám	16

19. Oktatás a dualizmus korában (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A jelölt megoldása alapvetően a népiskolai törvény fő előírásaira s azok gyakorlati érvényesülésére irányul. Felhasználja a forrásokból levonható következtetéseket is.	4
Tájékozódás térben és időben	M Időben és térben elhelyezi a törvény keletkezését és hatásának érvényesülését. T A dualizmus időszaka (1867-1918), az Osztrák-Magyar-Monarchia.	4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános, valamint a törvényjavaslathoz és az alsó fokú oktatáshoz kötődő történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. tankötelezettség, tanterv, analfabétizmus, nemzetiség, anyanyelv, tökécs fejlődés, munkaerő; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. dualista monarchia/dualizmus/dualista állam, népoktatás, asszimiláció.	4
Források használata	M Beépíti a forrásokban fellelhető információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az analfabétizmus fől számolása az 1868 után iskolaköteles korosztályokban (6-12 év) lényegében megvalósult, s megállapítja, hogy a nemzetiségi törvény szerinti anyanyelvi oktatás elve nem érvényesül maradéktalanul. T Pl.: rögzíti, hogy Magyarországon az iskolafenntartók a községek, az egyházak és az állam volt, és megállapítja, hogy ezek közül az egyházak meghatározó szerepet játszottak, vagy rögzíti, hogy az elemi ismeretek körét, (tantárgyait) törvény rögzítette, és megállapítja, hogy ez valamennyi iskolafenntartó számára kötelező előírás volt.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó a népiskolai oktatás megvalósulásának körülményeit mutatja be. T Pl.: rögzíti, hogy a törvény Eötvös József minisztersége idején jött létre, és utal arra, hogy a népesség műveltségének emelése volt a célja. T Pl.: rögzíti, hogy az iskolaalapítás és –fenntartás anyagi feltételei nem mindenhol voltak adottak, és megállapítja, hogy az aprófalvak és a tanyavilág iskolaköteleseinek egy része kiszorult az elemi oktatásból. T Pl.: rögzíti, hogy az anyanyelven folyó oktatáshoz való jogot a nemzetiségi törvény tartalmazta a nemzeti kisebbségek számára, és megállapítja, hogy a dualizmus kori asszimilációs törekvések a magyarnyelvűség oktatásban való kiterjesztésével próbálkoztak.	8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
	Összpontszám	28
	Vizsgapontszám	7

20. A felvilágosult abszolútizmus Magyarországon (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Kaunitz Magyarországra vonatkozó javaslatait összegzi, majd megvizsgálja, hogyan alkalmazza ezeket Mária Terézia és II. József.	8
Tájékozódás térben és időben	M Elhelyezi a vizsgált jelenséget az időben és a térben. T Tér a Habsburg Birodalom s benne a Magyar Királyság. Idő: a XVIII. század második fele, 1740-1780, 1780-1790.	4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a magyarországi Habsburg-uralomhoz köthető történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. felvilágosodás, közjó. T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. felvilágosult abszolútizmus, merkantilizmus, vallási türelem, örökös jobbágyság, úrbéri rendezés, rendi társadalom/rendek, országgyűlés, vármegye.	6
Források használata	M A vizsgázó dolgozatába beépülnek a források fő vonásai, s következtetések alapjául szolgálnak. T Pl.: rögzíti, hogy Kaunitz egyik fő elve az udvarhű fő- és köznemességre való támaszkodás; megállapítja, hogy az ellenzéki magatartást az udvar hosszú távon is megtorolja. T Pl.: rögzíti, hogy Mária Terézia követi az előterjesztés javaslatait, s megállapítja, hogy a megfontolt rendeleti kormányzás egyik példája az úrbérendezés. T Pl.: kiemeli, hogy Kaunitz szerint az udvar szándéka a nemesi adómentesség korlátozása, és megállapítja, hogy a kancellár e törekvés titokban tartását javasolja. T Pl.: rögzíti Kaunitz jobbágyvédő terveit, s megállapítja, hogy ezeket Mária Terézia a gyakorlatba is átültette az állami adó behajtásának és a nép bizalmának megnyerésére.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja, milyen körülmények határozták meg az előterjesztést, valamint a gyakorlati politikai lépéseket. T Pl.: rögzíti, hogy a Habsburg Birodalom hátrányba került riválisaival szemben, s megállapítja, hogy Kaunitz előterjesztése a Magyar Királyság erőforrásainak jobb kihasználását célozza a birodalom gazdasági és katonai erejének növelése érdekében. T Pl.: rögzíti, hogy Kaunitz a felvilágosult abszolútizmus elemeit akarja érvényesíteni, és megállapítja, hogy erre utal a rendek befolyásának korlátozására és a jobbágykérdés rendezésére irányuló szándék. T Pl.: rögzíti, hogy Mária Terézia és II. József felülről való reformokat vezet be, és megállapítja, hogy birodalmát mindkét uralkodó az abszolútizmus eszközeivel, de a felvilágosodás szellemében kormányozta. T Pl.: rögzíti, hogy II. József modernizációs elképzelései és gyakorlata több ponton ellentétesek a kaunitzi javaslatokkal; megemlíti ennek példájául a realitásokkal nem számító rendelettömeget (kerületi rendszert, a nyelvrendeletet, a nemes-	12

	ség megadóztatásának szándékát). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	8
	Összpontszám	48
	Vizsgapontszám	16

21. A világháborúk demográfiai következményei (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a két világháború magyarországi demográfiai következményeivel foglalkozik; ismereteit összefüggésbe hozza és kiegészíti a grafikonok adataival.	4
Tájékozódás térben és időben	M Elhelyezi térben és időben a vizsgált jelenséget. T 1914-1918, 1941-1945. Frontok, hátország, Magyarország területe.	4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történeti-demográfiai fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. emberveszteség, természetes szaporodás, természetes fogyás, élveszületés; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. háború, világháború.	4
Források használata	M Válaszába beépíti a forrásként használt grafikonok információit, s következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy mindkét világháború nagy népvesztést okozott, s megállapítja, hogy ennek okai: a fronton harcoló férfiak tömeges távolléte és a kényszerűen elhalasztott házasságkötések. T Pl.: rögzíti, hogy az I. világháborúban az élveszületések száma nagyobb mértékben esett vissza, és megállapítja, hogy a II. világháborús természetes fogyás nem a születések alakulásával függ össze.	6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a háborús demográfia jelenségeinek okait. T Pl.: rögzíti, hogy mindkét világháború nagy embervesztést okozott, s megállapítja, hogy míg 1914-18 elsősorban katonai embervesztést okozott, a II. világháborúban ezt felülmúlta a nem harcoló népesség pusztulása. T Pl.: rögzíti, hogy az élveszületések száma a korszakban folyamatosan csökken, és megállapítja, hogy ez a háborúktól független folyamat, vagy megállapítja, hogy a korszakban a születések száma még elég magas ahhoz, hogy a népesség békeidőben növekedjen. T Pl.: rögzíti a II. világháborús emberveszteség mértékét, s meg-	8

	állapítja, hogy ezt a természetes szaporodás szinten maradása sem ellensúlyozhatta.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	2
	Összpontszám	28
	Vizsgapontszám	7

22. Életszínvonal a Kádár-korszakban (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a fogyasztás, az árak és a jövedelmek viszonyával foglalkozik. Kitér az életmód megváltozására, az életszínvonal alakulására. Felhasználja a forrásokat.	8
Tájékozódás térben és időben	M Elhelyezi a jelenségeket térben és időben. T Magyarország a szovjet blokkban, kb. 1956 vége és az 1980-as évek vége között (elegendő pontosság: a hatvanas évektől a nyolcvanas évek végéig).	4
Szaknyelv alkalmazása	M Helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi-közgazdaságtani fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. életmód, fogyasztás, fogyasztási árindex, reálbér; reáljövedelem. T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. életszínvonal, legvidámabb barakk, háztáji gazdaság.	6
Források használata	M Válaszába beépíti a források adatait, s következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az összfogyasztás növekszik, és megállapítja, hogy a tartós fogyasztási cikkek javára mutatkozik a legnagyobb aránynövekedés. T Pl.: rögzíti, hogy az élelmiszerfogyasztásban némileg csökken a liszt, a rizs és a burgonyaafogyasztás, a többi jelentősen nőtt, és megállapítja, hogy változatosabbá, egészségesebbé vált a táplálkozás: a zöldségek, gyümölcsök, tejtermékek fogyasztásának növekedése az életszínvonal növekedését is mutatja. T Pl.: rögzíti, hogy a fogyasztási javakhoz (pl. a lakáshoz) való hozzájutás csak különmunkával, hosszú idő alatt történhetett, és megállapítja, hogy ez önkiszákmányoláshoz vezetett. T Pl.: rögzíti, hogy a nyolcvanas évektől az áremelkedések üteméhez képest egyre inkább elmaradt a jövedelmek, illetve a bérek növekedése, s megállapítja, hogy ez az életszínvonal csökkenését eredményezte.	10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a változások okait, a mutatók alakulásának hátterét, azok összefüggéseit. T Pl.: rögzíti, hogy a kádári politika legfőbb problémája 1956 után hatalmának elfogadtatása a lakossággal, s megállapítja, hogy legitimációs eszközként használja fel az életszínvonal folyamatos növelését. T Pl.: rögzíti, hogy a kádári politika a hetvenes évek végéig sikeresen alkalmazta az életszínvonal politikát s ismerteti, hogy ennek következtében növekszik a fogyasztás.	12

	<p>T Pl.: rögzíti, hogy a nyolcvanas évtizedben a szocialista rendszer kimerülésével a reálbérek és reáljövedelmek kedvezőtlenül alakulnak; megállapítja ennek néhány okát (tervgazdálkodás, az ideológiai szempontok túlsúlya, az új gazdasági mechanizmus leállítása, az olajválság utáni cserearányromlás).</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a rendszer a nyolcvanas évtizedben az életszínvonal fenntartására sikertelen kísérleteket tett; említi pl.: a kölcsönök felvételét (eladósodás), a magángazdaság bizonyos formáinak engedélyezését.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	8
	Összpontszám	48
	Vizsgapontszám	16